

καλῶς μόνον τὸ σχῆμα τῆς ὠλοίτιζε πολὺ πρὸς πληγὴν ἐκ ζιφίτιμου, ἀλλὰ δὲν ἦτο ποσῶς βαθεῖα. Μετὰ τοῦτο ὁ Συνταγματάρχης, ἐγγίσας μετὰ τινος φρίκης τὴν ἐρυθρὰν κηλίδα, ἐκοιβάθη ταχέως καὶ ἠγέρθη.

«Εἶχατε τὴν ὑπομονὴν, κύριε Βαλφούρ, προσέθηκε, νὰ μὲ ἀκούσητε καὶ πᾶς εὐχαριστῶ, δὲν ἀπαιτῶ δὲ καὶ νὰ πιστεύσητε τὴν διήγησίν μου· μὲ ἐκλαμβάνετε ὡς φρενοβλαβῆ· εἶθε νὰ ἦμην τοιοῦτος, διότι ἐν τῇ παραφροσύνῃ καὶ τῷ θανάτῳ ἔγκειται λήθη.» Μειδιάσας δὲ περιλύπως μὴ ἔτεινε τὴν χεῖρα καὶ ἐξηκολούθησε. «Συμβαίνουσιν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ, φίλτατε, πράγματα, τὰ ὁποῖα οὔτε ἀνευρέεται ἡ φιλοσοφία. Καλὴν νύκτα Σας.»

Τὴν ἐπαύριον ὁ Συνταγματάρχης ἀνεχώρησεν ἐκ Κλοβελλῶ, μετὰ τινος δὲ μῆνης ἔμαθον τὸν θάνατόν του· εἶχεν ἐπιστρέψει πάλιν εἰς τὴν ὠραίαν τῆς Devonshire κώμην, ὅπου καὶ ἀπέθανε τῆς ἐσπέρας παρασκευῆς, κράζων. «Ἔρχεται! ἔρχεται! ἰδοὺ αὐτός· θὰ μονομαχήσωμεν, ἀλλ' ἴσως πρὸς ἕτον· ὁ θάνατος δύναται ν' ἀντιπαραταχθῆ πρὸς τὸ θάνατον.»

Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.

ΜΙΡΑΒΩ.

ΥΠΟ

ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΩ.

(Συνέχεια. — Ἰδε Φυλλ. III.)

ΣΤ.

Χαρακτηρίσαντες τὸν Μιραβὼ ὑπὸ τὴν οἰκογενειακὴν καὶ πολιτικὴν ἐποψίν, ἐναπαλείπεται νὰ ἐξετάσωμεν αὐτὸν καὶ ὑπὸ τὴν τοῦ μελλοντος.

Ἄν καὶ προσέτριψαν αὐτῷ δικαίως τινος μορφῆς, οὐχ' ἦττον ἔσεται μέγας, διότι ἐνώπιον τοῦ μέλλοντος πᾶς ἄνθρωπος καὶ πᾶν πρᾶγμα συγχωρεῖται διὰ τοῦ μεγαλείου.

Νῦν, ὅτε πᾶν ὅ,τι ἔπειρεν ἐρύη, καὶ ἔδωκε καρπούς, ὧν ἐγευσάμεθα, τὸ πλεῖστον καλῶν καὶ ὑγιῶν, καὶ τιναν πικρῶν, νῦν, ὅτε τὸ ὕψος καὶ τὸ βάθος τῆς ζωῆς αὐτοῦ οὐδὲν ἔχουσι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ἀνάμυστον· — τόσον τὰ βέροντα ἔτη δίδουσιν εἰς τοὺς ἀθρώπους θέσιν

γραφικὴν· — νῦν, ὅτε πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ δὲν ἀποδίδεται οὔτε λατρεία, οὔτε δεικνύεται ἀποστροφή, καὶ ὅτε ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἐνώ ἐκυλινδοῦτο ζῶν ἀπὸ τοῦ ἐνός εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον, ἔλαβε τὴν ἡμέραν καὶ γαληνικίαν στάσιν, ἣν ὁ θάνατος δίδωσιν εἰς τὰ μεγάλα ἱστορικὰ πρόσωπα· νῦν, ὅτε ἡ μνήμη αὐτοῦ, ἐπὶ τοσοῦτον διασπυρθεῖσα ἐν τῷ βορβόρῳ καὶ ἀσπασθεῖσα ἐν τῷ βωμῷ, ἀπεσύρθη ἀπὸ τοῦ Πανθέου τοῦ Βολταίρου καὶ ἀπὸ τοῦ βόθρου τοῦ Μαράτ, δυνάμεθα ψυχρῶς νὰ εἰπωμεν, ὁ Μιραβὼ εἶναι μέγας! Ἐναπέμεινε αὐτῷ ἡ ὁσμὴ τοῦ Πανθέου καὶ ὄχι ἡ τοῦ βόθρου. Ἡ ἱστορικὴ ἀμεροληψία πλύνασα ἐν ῥίακι τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν κόμην, δὲν ἀφῆρετε καὶ τὸν περικοσμοῦντα αὐτὴν χρυσοῦν στέφανον. Ἀπέπλυναν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ πηλοῦ, καὶ διατελεῖ ἀκτινοβολοῦν.

Ἐκθέσαντες τὸ μέγα πολιτικὸν ἀποτέλεσμα, ὃ τὸ σύνολον τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων παρήγαγεν, ἐξετάσωμεν ἤδη τὸν Μιραβὼ ὡς συγγραφεὴ καὶ ὡς ῥήτορα. Μετὰ θάρρους ἐνταῦθα λέγομεν, μὴ συμφωνοῦντες πρὸς τὸν Ριβερὸλ, ὅτι ὁ Μιραβὼ εἶναι μᾶλλον ῥήτωρ ἢ συγγραφεὴς.

Ὁ μαρκήσιος Μιραβὼ, ὁ πατὴρ του, εἶχε διττὸν τὸ ὕψος, ὡς ἀνεῖχε δύο καλὰ μους εἰς τὸ γραφεῖον του. Ὄποταν ἔγραφε καλὸν τι βιβλίον διὰ τὸ κοινόν, ὁ εὐπρεπῆς αὐτός αὐθέντης ἐκόσμει, ἔτεινε, ἐξοῖδαινε, ἐκάλυπτε τὴν ιδέαν του, σκοτεινοτάτην ἀφ' ἑαυτῆς, δι' ὅλων τῶν φλυκταινῶν τῆς ἐκφράσεως, καὶ δὲν δύναται νὰ φαντασθῆ τις ὁποῖον ὕψος ὀμαλὸν, πεφυσιωμένον, βαρὺ καὶ διασπυρτικόν, πλήρως σχοινοτενῶν φράσεων, βεβαρυμένον διὰ νεολογιῶν, μέχρι τοῦ βαθμοῦ καθ' ὃν ἐξηλείφετο πᾶς εἰρμός ἐν τῇ πλοκῇ, ὁποῖον ὕψος λέγομεν, ὅπως ἄχρουν καὶ ἀπεριττον, ἐνέδουε τὴν φυσικὴν πρωτοτυπίαν καὶ ἀναμφισβήτητον τοῦ παραδόξου αὐτοῦ συγγραφεῶς, κατὰ τὸ ἡμισυ εὐγενοῦς καὶ κατὰ τὸ ἡμισυ φιλοσόφου, ὅστις προετίμα τὸν Κεσνέϋ (Quesnay) τοῦ Σωκράτους καὶ τὸν Λεφράνη δὲ Πομεννιᾶν τοῦ Πινδάρου· ἐθεώρει τὸν Μοντεσκιῶ ὡς ὀπισθοδρομικόν, οὗτος δὲ ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου του καθωδήγεῖτο, καὶ ὡς ἀμφίβιον διέτριβεν ἐν τοῖς ὄνειροπολήμασι τοῦ 18 αἰῶνος καὶ ταῖς προλήψεσι τοῦ 16. Ὄταν ὅμως αὐτός, αὐτός οὗτος ἔγραφεν ἐπιστολὴν, ὅταν ἐπιλήτιμων γινόμενος τοῦ κοινοῦ, ἀπηυθύνετο εἰς τὸ ἐπίμηκες

τὸ ὑπερῶδες καὶ ψυχρὸν πρόσωπον τοῦ σεβαστοῦ αὐτοῦ ἀδελφοῦ, ἢ πρὸς τὴν κόρην καὶ τὴν μικρὰν Σαλλανέτ, τὴν εἰπέρ τινα καὶ ἄλλην μαλακτικωτέραν γυναικα, ἢ εἰς τὴν ὠρκεῖν καὶ γελόεσσαν Κ^α. Ροσεφόρτ, τότε τὸ ὑπὸ ἀξιώσεων κομπαστικὸν αὐτὸ πνεῦμα ἐχλαροῦτο, ἢ ὀχληρὰ καὶ ἀποπληκτικὴ ἐξόγκωσις περὶ τὴν ἔκφρασιν ἐξέλειπε, ἢ ἰδέα διεχέετο ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς, ἢ φιλικῆς ἐπιστολῆς, ζωηρὰ, πρωτότυπος, ἔγχρησις, περιέργος, χαρμόσυτος, βαθεῖν, χαρίεσσα, φυσικὴ τέλος εἰς ὕψος μεγάλου αἰθέριου τῆς ἐποχῆς τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ'. τὸ ὅποιον ὁ Σαιντ-Σιρὼ ἐκέκτητο ὅσον κατ' ἄνδρα, καὶ ἡ Κυρία Σαβινὴ ὅσον κατὰ γυναῖκα. Περὶ τούτου δύναται τις νὰ κρίνῃ ἐκ τῶν τεμαχίων, τὰ ὅποια παρεθέσαμεν. Δυσκίλωσ θὰ πιστεύῃ τις, ὅτι ἐπιστολὴ τοῦ μαρκησίου Μιραβώ ἐστὶν ἀποκάλυψις παραβαλλομένη πρὸς σύγγραμμα αὐτοῦ. Ὁ Βυρβὼν δὲν ἤθελεν ἐνοῆσαι τὴν εὐκολίαν ταύτην τοῦ συγγραφέως, τὴν ὑπαρξίν δὴλ. διττοῦ ὕψους ἐν ἐνὶ ἀνθρώπῳ.

ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην ὁ υἱὸς μετεῖχε κατὰ τι τοῦ πατρὸς. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἐν μετροπέτητι καὶ περιστολή, ὅτι ἡ αὐτῆ διαφορὰ ὑρίσταται μεταξὺ τοῦ ὕψους τοῦ γραπτοῦ αὐτοῦ λόγου καὶ τοῦ προφορικοῦ. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὁ πατὴρ εὐκολύνετο γράφων ἐπιστολὴν, ὁ υἱὸς ἀπαγγέλλον λόγον. Ἀπαραίτητον ὅμως ἦτο, ὅπως ἐκάτερος δείκνυται κατὰ φύσιν, καθ' ἑαυτὸν, ἐν τῇ προσοκούσῃ αὐτῷ θέσει, τῷ μὲν ἢ οἰκογένεια, τῷ δὲ ἐν ἔθνῳ!

Ὁ συγγραφεὺς Μιραβώ εἶναι τι ἥττον τοῦ Μιραβώ. Εἴτε καταδεικνύει εἰς τὴν ἀμερικανικὴν δημοκρατίαν τὸ ἄτοπον τοῦ τάγματος τῶν Κιγκινάτων καὶ ὅ,τι ὑπάρχει ἀδέξιον καὶ ἀνυπόστατον εἰς ἱπποτικὸν τάγμα γεωργῶν, εἴτε δίδει ἀφορμὴν ἐρίδων εἰς τὸ περὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑσκότ, Ἰωσήφ τὸν Δ', τὸν φιλόσοφον αὐτὸν αὐτοκράτορα, τὸν Τίτον κατὰ τὴν Βιλταίρον, τὴν προτομὴν τοῦ Καίσαρος τῆς Ῥώμης ἐν πομπηδουρικῷ ῥιθμῷ, εἴτε σκαλεύει τὰ στερεὰ θεμέλια τοῦ μυστικοσυμβουλίου τοῦ Βερολίνου, ἐξάγων ἐκεῖθεν αὐτὴν τὴν μυστικὴν ἱστορίαν, ἢν ἡ αὐλὴ τῆς Γαλλίας παραδίδει ἐνδόμως εἰς τὰς φλόγας ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῶν ἀνακτόρων, (δείγματα ἐπίσημα ἀνεπιτηδείτητος, διότι ἐξ αὐτῶν τῶν βιβλίων τῶν πυρπληθέντων ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ δημίου, ἐξέφυγον πάντοτε φλέγοντά τινα τεμαχία καὶ σπινθήρες διχσπειρόμενοι μακρὰν κατὰ

τὴν φωνὴν τοῦ πνέοντος ἀνέμου, ἐπὶ τῆς σκωληκροτοῦ στέγης τῆς μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας, ἐπὶ τῆς οἰκοδομησίμου ξυλαίης τῶν Μοναρχιῶν, ἐφ' ὧν τῶν πνευμάτων τῶν πεπληρωμένων εὐλογίστων ἰδεῶν, ἐφ' ὧν τῶν ἐξηγμένων κεφαλῶν), εἴτε λιδορεῖ τὴν διαδαινουσαν ἀρχιμάχην τῶν ἀγυρτῶν (charlatans), ἧτις τοσοῦτον κρῖτον παρήγαγεν ἐπὶ τοῦ εἰδύρου τοῦ 18 αἰῶνος, τοῦ Νέλερ, τοῦ Βωμαρσκι τοῦ Λαβιὰτῆ, τοῦ Καλὼν, τοῦ Καλλιόστρου, τέλος εἴτε ὅποιονδήποτε βιβλίον γράφει, ἢ ἰδέα αὐτοῦ ἀρκεῖ διὰ τὸ ἀντικείμενον, ὅχι ὅμως πάντοτε καὶ τὸ ὕψος του διὰ τὴν ἰδέαν. Ἀναμφισβητήτως ἡ ἰδέα του ἦτο μεγάλη καὶ ὑψηλή, ἐξερχομένη ἄνω τοῦ πνεύματός του ἐκάμπτετο καὶ ἐσμικρύνετο διὰ τῆς ἐκφράσεως. ὠτνεὶ διερχομένη χθαμαλὴν τινα θύραν. Ἐξαιρέσει τῶν εὐγλώττων ἐπιστολῶν πρὸς τὴν Κυρίαν Μονιέ, ἐν αἷς τὸ ἦθος αὐτοῦ καταδεικνύεται, ἐν αἷς ὁμιλεῖ μᾶλλον ἢ γράφει, καὶ αἵτινες εἶναι δημηγορικὴ ἐρωτικαὶ (1), ὡς αἱ ἀγορεύσεις τινος ἐν τῇ Συντακτικῇ συνελεύσει, δημηγορικὴ ἐπαναστατικαὶ, τὸ ὕψος αὐτοῦ ἐν γένει εἶναι μέτριον, μαλακόν, ἀσυνάρτητον, ἄτονον εἰς τὰ ἄκρα τῶν φράσεων, ξηρὸν, συγκείμενον ἀπὸ χρώματος ἀμαυροῦ μετ' ἐπιθέτων τετριμμένων, ἀμαυρον εἰκόνων, καὶ παρουσιάζων σπανίως εἰς μέση τινὰ παράδοξα μωσαϊκὰ μεταφρῶν, μὴ συνδυαζόμενα πρεπόντως πρὸς ἀλλήλα. Δισθάνεται τις ἀναγινώσκων ὅτι αἱ ἰδέαι τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ δὲν ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς τῶν ἐκ γενετῆς πεζογράφων, αἵτινες σύγκεινται ἐκ τῆς ἰδιαίτερης ἐκείνης οὐσίας, ἧτις ἐλαφρὰ καὶ μαλακὴ προσκολλᾶται εἰς ἅπαντα τὰ τορεύματα τῆς ἐκφράσεως, ἧτις ζέουσα καὶ ρευστὴ, παρεισδύουσα εἰς πάντας τοὺς μυχοὺς τοῦ τύπου, ἐν ᾧ ὁ συγγραφεὺς χέει αὐτὴν, πύγνυται μετὰ ταῦτα λάβρα τὸ πρῶτον, γρανίτης ἔπειτα.

Δισθάνεται τις ὅτι πολλὰ σπουδαῖα πράγματα δὲν ἐξέφρασε, καὶ ὅτι ἐν τῷ χάρτῃ ἐλάχιστον μέρος ἀπετέθη, ὅτι τὸ πνεῦμά του ἐν τοῖς βιβλίοις πληρέστατα δὲν δύναται νὰ ἐκφρασθῇ, καὶ ὅτι ὁ κάλαμος του δὲν εἶναι ὁ καλλίτερος ὄργανός δι' ὅλα τὰ ὑγρά τὰ συμπιεζόμενα ἐν τῷ αὐτοῦ τοῦ πεπληρωμένου βροντῶν ἐγκεφάλου.

(1) Ἐννοεῖται ἐνταῦθα μόνον ἐκείνη τῶν ἐπιστολῶν, αἵτινες ἐκφράζουσι κατὰ τὸν πᾶντος. Ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔπιστολων ἢ ἐν προτάξει καὶ ἀπὸ τῆς πᾶντος.

Ὁ ὁμιλῶν Μιραβώ, ὁ ἀληθὴς ἐστὶ Μιραβώ· ὁ ὁμιλῶν Μιραβώ εἶναι τὸ ῥέον ὕδωρ, τὸ ἀφρίζον κύμα, τὸ λάμπον πῦρ, τὸ ἰστάμενον πτηνόν, εἶναι τι ἔχον ἴδιον ψόφον, φύσει πληροῦσα τοὺς νόμους τῆς! Θεάμα ἐς αἰεὶ ὑψηλὸν καὶ ἀρμονικόν!

Ὁ Μιραβώ ἐπὶ τοῦ βήματος, πάντες οἱ σύγχρονοι ὁμιφώνως παραδέχονται, ὅτι παρίστα μεγαλοπρεπές τι. Ἐκεῖ ἡ παντοδυναμία του καταφάνεται. Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει τράπεζα, χάρτης, μελανοδοχεῖον, σωρεία γραφίδων, μονήρες σπυδαίτηριον, ἀταραξία καὶ μελέτη, ἀλλὰ μάρμαρον ὃ νὰ κτυπᾷ, βαθμὴς ἢν ν' ἀναβαίνει τρέχων, βῆμα ἐν εἴδει κλωβοῦ ἀγρίου θηρίου, ἐν ᾧ νὰ κινῆται κατὰ πᾶσαν διάστασιν, νὰ βαδίζει, νὰ ἴσταται, νὰ φυσᾷ, ν' ἀσπυμάνη, νὰ διαστυροῖ τὰς χεῖρας, νὰ σφίγγη τοὺς γρόνθους, νὰ ζωγραφίσῃ τὸν λόγον διὰ τοῦ σχήματος, νὰ φωτίσῃ τὴν ιδέαν διὰ τοῦ βλέμματός, πληθὺς ἀνθρώπων, οὓς νὰ βλέπῃ ἀσκαρδαμυκτὶ, θόρυθος μέγας, μεγαλοπρεπὴς ἐπιρροὴ στεντορείας φωνῆς, ὄχλος μισῶν τὸν ῥήτορα, συνέλευσις περικυκλωμένη ὑπὸ συρφετοῦ λαοῦ, ἀγαπῶντος αὐτόν· περίξ αὐτοῦ ἔλαι αὐταὶ αἱ διάνοιξι, αὐταὶ αἱ ψυχαί, αὐτὰ τὰ πάθη, μετριοφροσύνη καὶ φιλοδοξία, φύσει διάφοροι, ἀς ἐγνώριζεν ἢ ἐκ τῶν ὁποίων ἠδύνατο νὰ ἐξαγάγῃ ὅποιονδῆποτε ἤχον ἤθελε θελήσει, ὡσεὶ ἐκ τῶν κλειδῶν ὑπερμεγέθους κυμβάλου· ὑπεράνω αὐτοῦ ὁ θόλος τῆς αἰθούσης τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως, πρὸς τὸν ὁποῖον ὕψου συνεχῶς τοὺς ὀφθαλμούς του, ὅπως ἀναζητήσῃ ιδέας, διότι αἱ Μοναρχίαι ἀνατρέπονται διὰ τῶν ιδεῶν, αἵτινες πίπτουσιν ἀπὸ τοιοῦτου θόλου ἐπὶ τοιαύτης κεφαλῆς.

Ὡ πόσον εἶναι ὠραῖος ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἐπὶ τῆς θέσεως ἐκείνης· πατεῖ σταθερῶ καὶ βεβαίῳ ποδί· πόσον αὐτὸ τὸ ἐν τῇ συγγραφῇ βιβλίῳ ἐλαττούμενον πνεῦμα, ἐμεγεθύνετο ἐν τῇ ἀγορεύσει, πόσον τὸ βῆμα μεταβάλλει εὐτυχῶς τοὺς ὄρους τῆς ἐξωτερικῆς παραγωγῆς τοῦ νοός του. Μετὰ τὸν συγγραφέα Μιραβώ, ἔπεται ὁ ῥήτωρ Μιραβώ· ποία μεταμόρφωσις!

Τὸ πᾶν ἐν αὐτῷ ἦτο παντοδύναμον· ἡ τραχεῖα χειρονομία καὶ διακεκομένη ἦτο πλήρης δυνάμεως. Ἐπὶ τοῦ βήματος εἶχε κολοσσικόν τι κίνημα τῶν ὤμων, ὡς ὁ φέρων ἐλέφας ὠχυρωμένον πύργον εἰς πόλεμον. Πύργος δι' αὐτὸν ἦτο ἡ ιδέα.

Ἡ φωνὴ αὐτοῦ, ὁπότεν μάλιστα μίαν λέξιν

ἐπρόφερεν ἀπὸ τῆς ἑδρας του, εἶχε τόνον τρομερὸν καὶ ἐπαναστατικόν, τὸν ὁποῖον διέκρινον ἐν τῇ Συνελεύσει ὡς τὸν βρυχηθμὸν λέοντος ἐν θηριοτροφείῳ. Ἡ κόμη του, ὅταν ἐκίνοι τὴν κεφαλὴν ὠμοίχζε πρὸς χαίτην. Αἱ ὀφρεῖς αὐτοῦ ἀνεκίνουν τὰ πάντα, ὡς αἱ τοῦ Διός.

Αἱ χεῖρες του ἐνίστε ἐφάνθησαν, ὅτι ζυμῶνοντι τὸ μάρμαρον τοῦ βήματος. Τὸ πρόσωπον, ἡ στάσις, ἡ μορφή του ἐν γένει ἐνέφκινον ὑπερηφάνειάν τινα πληθωρικὴν, πλήρη μεγαλείου. Ἡ κεφαλὴ του, ὑπερβολικῶς ἄσχημος καὶ πεπυρκακτωμένη, κατὰ στιγμὰς τινὰς παρῆγεν ἤλεκτρισμα καὶ τρόμον. Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους, ὅτε οὐδὲν ἀπορατιστικῶς ἦτο κατὰ ἡ ὑπὲρ τῆς βασιλείας, ὅτε ἡ φητρία ἐφάνετο οὐδετέρως μεταξὺ τῆς ἰσχυρᾶς ἔτι μοναρχίας καὶ τῶν ἀσθενῶν ἔτι θεωριῶν, ὅτε οὐδεμίαν τῶν ιδεῶν, αἵτινες ἐμελλον νὰ πραγματοποιθῶσιν εἰς τὸ μέλλον εἶχε πλήρη αὐξήτιν, ὁπότεν ἡ ἐπαναστάσις, κικῶς ἠτφωλισμένη καὶ κικῶς ὠτλισμένη, ἐφάνετο εὐλόλος διὰ μιᾶς νὰ ἐκκιναγῆ, κατὰ τινὰς στιγμὰς, ἡ δεξιὰ πτέρυξ νομίζουσα ὅτι ἐπέφερε βῆγμά τι ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ ὀχυρώματος, ἐφόρμα παστυδεῖ ἐπ' αὐτῆς μετὰ νικητηρίων κραυγῶν. Τότε ἡ τερατώδης κεφαλὴ τοῦ Μιραβώ ἐφάνετο ἐπὶ τοῦ ῥήγματος ἀπολιθοῦτα τοὺς ἐφορμῶντας. Ὁ δαίμων τῆς ἐπαναστάσεως ἐχάλκευτεν αἰγίδα ἐκ τοῦ μίγματος ἀπασῶν τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Βολταίρου, τοῦ Ἐλβετίου, τοῦ Διδερότου, τοῦ Βαϋλᾶ, τοῦ Μοντεσκιού, τοῦ Ὁβεν, τοῦ Δακίου καὶ τοῦ Ρουσσώ, καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἔθετο τὴν κεφαλὴν τοῦ Μιραβώ.

Δὲν ἦτο μόνον μέγας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἦτο μέγας καὶ ἐπὶ τῆς ἑδρας του· καὶ διακόπτων ἔτερον ἀγορεύοντα, ἀνεδείκνυε τὴν ῥητορικὴν του δεινότητα. Ἐν μιᾷ λέξει ἐνίστε, συμπεριελάμβανε τόσα πράγματα, ὅσα ἐν μιᾷ ἀγορεύσει· «Ὁ Ασφαγὲτ ἔχει στρατόν», ἔλεγεν εἰς τὸν Δὲ Σουλῶ, ἀλλ' ἐγὼ ἔχω τὴν κεφαλὴν μου».

Διέκοπτε τὸν Ροβισπιέρην διὰ τοῦ βαιθίως τούτου λόγου. «Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος θὰ προχωρήσῃ πολὺ, διότι πιστεύει εἰς ὅτι λέγει».

Ὅπότεν τινὲς ἔλεγον, ὁ λαὸς λιμοκτονεῖ ἔνεκα τῆς αὐλῆς, ἀπάντα· προδοσία. Ὁ λαὸς θὰ ἀνταλλάξῃ πρὸς αὐτὴν τὸ σύνταγμα, ἀντὶ ἄρτου. Αἱ κλίσεις ὀλόκληροι τοῦ μεγάλου ἐπαναστάτου κείνται πᾶσαι ἐν τῇ λέξει ταύτῃ.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Σιεγῆ (Sieyès) ἔλεγεν ὅτι ἦτο μεταφυσικὸς περιηγούμενος ἐπὶ γεωγραφίᾳ

του χάρτου, θίγων οὕτω ζωηρόν ἄνθρωπον, θεωρητικόν, ἔτοιμον πάντοτε νὰ πηδήσῃ τὰς θαλάσσας καὶ τὰ ὄρη.

Ἐνίοτε ἐδείκνυε θαυμασίαν τινὰ ἀπλότητα. Ἡμέραν τινὰ, ἢ μᾶλλον ἐν ἑσπέρας, παλιόντα διὰ τῆς ἀγορεύσεώς του, ὡς ἀθλητῆς, πρὸς δύο πατριᾶς, κατὰ τοῦ Ἀββᾶ Μωρῶ ἐκ τῆς δεξιᾶς, κατὰ τοῦ Ροβερσιέρου ἐκ τῆς ἀριστερᾶς, ὁ Κ. δὲ Cazales μετὰ τῆς πεποιθήσεως μετριόφρονος ἀνδρός, διέκοψεν αὐτὸν οὕτως: «Εἶσαι φλύαρος, καὶ τίποτε ἄλλο».

Ὁ Μιραβὼ στραφείς πρὸς τὸν πρεσβεύοντα Ἀββᾶ Goutès «Κέριε Πρόεδρε, εἶπε, μετὰ παιδικῆς ὄλως μεγαλοφροσύνης, ἐπιβάλετε σιωπὴν εἰς τὸν Κύριον Καζάι, ὅστις με καλεῖ φλύαρον».

Ἡ ἐθνικὴ Συνέλευσις εἰς ἔγγραφόν τι πρὸς τὸν βασιλέα ἤρχιζε διὰ τῆς ἐξῆς φράσεως: «Ἡ Συνέλευσις καταθ.τει εἰς τοὺς πόδας τῆς Α. Μεγαλειότητος μίαν προσφορὰν κ.τ.λ. «Ἡ Μεγαλειότης δὲν ἔχει πόδας,» ψυχρῶς ἀπήντησεν ὁ Μιραβὼ. Πικρικατιῶν δὲ πάλιν ἔλεγον. «Ἐμεθύσθη ἡ Συνέλευσις ἐκ τῆς δόξης τοῦ βασιλέως αὐτῆς». Φηκτασθῆτι ἔλεγεν ὁ Μιραβὼ ἐν μέθῃ νομοθέτας.

Ἐνίοτε ἐχαρκατῆζε διὰ μιᾶς λέξεως, ἣν ἤθελέ τις νομίσαι τοῦ Ταλίτου, τὴν ἱστορίαν καὶ τὸ πνεῦμα ὀλοκλήρου βιαιευότητος οἰκογενεῖς π.χ. ἐρώναζεν εἰς τοὺς Ὑπουργούς: «Μὴ μοὶ ὁμιλεῖτε περὶ τοῦ δουκὸς ἱμῶν τῆς Σαβοῦας, κακοῦ γείτορος πάσης ἐλευθερίας!»

Ἐνίοτε ἐγέλα' ὁ γέλωσ δὲ τοῦ Μιραβὼ εἶχε τι φοικαλέον!

Ἐσκωπιεν ἐνίοτε αὐτὸς ἑαυτόν. Κατηγορηθεὶς ὑπὸ τοῦ Valfond, ὅτι τὴν 6 Ὀκτωβρίου ἔχων σπάθην ἀνά χειρὰς διέτρεχε τὰς τάξεις τοῦ συντάγματός τῆς Φλάνδρας καὶ ἐδημηγόρει εἰς τοὺς στρατιώτας, εἶπε, μετὰ τὴν παρατήρησίν τινος, ὅτι τοῦτο ἔπραξεν ὁ Κ. Καμάχης καὶ ὅχι ὁ Μιραβὼ, «Μετὰ τὰς ἐξετάσεις καὶ ἀνακρίσεις ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου, ἢ κατάθεσις τοῦ Κ. Βαλφόντ μόνον τὸν Κ. Καμάχην δύναται νὰ παροργίσῃ, διότι ἐπειδὴ μοὶ ὁμιεῖάζει, ἐνόμισαν ὅτι εἶναι, ὡς ἐγὼ δυσειδής».

Ἐνίοτε ἐμειδία. Ὅπόταν τὸ ζήτημα τῆς ἀντιβασιλείας συνεζητεῖτο ἐν τῇ Συνελεύσει, ἢ ἀριστερὰ πλευρὰ εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸν δούκα τοῦ Ὀρλεάνς, καὶ ἡ δεξιὰ τὸν πρίγκηπα Κονδὲ, τότε ἐξόριστον εἰς Γερμανίαν. Ὁ Μιραβὼ διατείνεται, ὅτι οὐδεὶς πρίγκηψ δύναται νὰ γίνῃ βασιλεὺς

πρὶν ἢ ὀρκισθῆ εἰς τὸ Σύνταγμα. Ὁ Κ. Μοντλοζιὲ ἀντιπαρετήρησεν, ὅτι εἰς πρίγκηψ δύναται νὰ ἔχη λόγους νὰ μὴ ὀρκισθῆ π.χ. εὐρίσκεται εἰς περιοδείαν ὑπερθαλάσσιον — Ὁ Μιραβὼ ἀπήντησεν «ὁ λόγος τοῦ προαγορευθέντος θέλει τυπωθῆ. Ζητῶ δὲ νὰ τεθῆ τὸ ἐξῆς πρόγραμμα «Ἐπερθαλάσσιον» ἀνάγνωθι: «Ἐπερρήριον (outré Rhin)». Ἡ ἀστείότης αὕτη ἔλυσε τὸ ζήτημα. Ὁ μέγας οὗτος ῥήτωρ ἔπαιζεν ἐνίοτε μετ' ἐκείνου, τὸν ὀπιῶν ἐφόνευε. «Ἄν δώτωμεν πίστιν εἰς τοὺς φυσιολόγους, ἐν τῷ λέοντι ὑπάρχει ἡ γαλῆ».

Ὅτε ποτὲ οἱ εἰσηγηταὶ τῆς Συνελεύσεως ἀνεγίνωσκον κείμενον νόμου κακῶς συντεταγμένον, ἐγερθεὶς εἶπε «Ζητῶ νὰ κίμω ταπεινάς τινὰς ἀπαρατηρήσεις ὡς πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῆς Γαλλίας, ὅτι πρέπει ἀνὰ ὁμιλῆ γαλλιστί, καὶ νὰ γράφῃ γαλλιστί «τοὺς νόμους, τοὺς ὀπιῶνους συντάττει.»

Ἐνίοτε ἐν μέσῳ τῶν βιαιωτέρων δημοτικῶν διαδηλώσεών του, ἐεθυμαίτο αἰφνίς ὅτι εἶχεν εὐγενῆ καταγωγὴν. Ἦτο δὲ τότε τοῦ συρμαῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ ἐπικαλῶνται τὰς σφαγὰς τοῦ Ἁγίου Βερθολομαίου ὁ Μιραβὼ ἐπαίει τοῦτο, ἀλλ' ἐν πικρόδῳ ἔλεγε «ὁ Κύριος ναύαρχος δὲ Κολινὸ (Coligny), ὅστις, ἐν παρενθέσει, ἦτο ἐξ ἀδελφῶν μου.» Ἡ παρένθεσις ἦτο ἀξία τοῦ ἀνδρός, οὗ ὁ πατὴρ ἔγραψεν, «ἐν τῇ οἰκογενεῖα μου μία μόνον ἐπιγαμία ὑπάρχει μετὰ προσώπων μὴ εὐγενῶν, οἱ Μιδικοί.» — Ὁ ἐξ ἀδελφῶν μου κύριος Ναύαρχος δὲ Κολινέ Ἡ φράσις αὕτη ἤθελεν εἰσθαι ἀνθάδεια εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', ἦτο ὁμοῦς ἀρμολιωτάτη διὰ τὴν αὐλὴν τοῦ λαοῦ τοῦ 1791.

Ἄλλοτε ὠμῆλει ὡσαύτως οὕτως περὶ τοῦ ἀξιοτίμου ἐξαδέλφου του τοῦ σφραγιδοφύλακος (M. de Barentin ἐν τῇ Συνεδρ' τῆς 24 Ἰουνίου 1789), ἀλλὰ κατ' ἄλλον τόνον.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΑΡΑΔΟΣΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΤΙΝΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

Ἐκτὸς τῶν πολυκρίθμων προνομίων, ὧν ἀπῆλαυνοίμεγάλοι ἄρχοντες, ἐνόμιζον ὅτι εἶχον καὶ τὸ δικαίωμα αὐτοὶ μόνου τῆς ἰδιοτροπίας. Ἡδυνάμεθα νὰ ἀποτελέσωμεν εὐρεῖαν συλλογὴν τῶν